

da utvrde s Leopoldom novi ugovor i novu inauguralnu diplomu, u kojoj će biti ustav i suverenost države, kao i prava staležâ jasnije i izrazitije istaknuta negoli dosada. No mnogo je znatnija od ovoga časovitoga i pojedinačkoga državnopravnog domišljanja nenadana krepka provala narodnoga osjećaja i kod Madžarâ i kod Hrvatâ. „Madžarsko (i hrvatsko) plemstvo obuže ujedared neka patriotska vrtoglavica, pa su svi htjeli da budu patrioti, — kaže suvremeni Hrvat grof Adam Oršić — dali su sebi krojiti haljine po staromadžarskom načinu, a i žene uzeše oblačiti odijela madžarskoga kroja s krznom, a na glavu staviše čako; nitko ne htjede da inače govori negoli madžarski, a u Hrvatskoj hrvatski“. Oni su dakle protiv carevih političkih novotarija potražili oslona u starim uspomenama ugarsko-hrvatske državne nezavisnosti, a protiv germanizacije u preporodu narodnosti i narodnoga jezika. Međutim Madžari su išli mnogo dalje od Hrvatâ: već sada su smatrali najjačim štitom protiv eventualnih ponovnih pokušaja germanizacije samostalnu madžarsku državu sa čistim madžarskim narodnim obilježjem. Kao što ima samo jedan Bog i jedan kralj, govorahu, tako treba da bude sama jedna država, jedan narod i jedan jezik od Karpatâ do Adrije, — to bijaše politička ideja Madžarâ u to doba, a takovom ostade zapravo u bitnosti sve do danas. Madžari su dakle posve poprimali ideju cara Josipa II.; oni su samo zamijenili jedinstvenu Austriju jedinstvenom Madžarskom, a njemački jezik madžarskim. Hrvati su opet prihvaćali doduše misao o samostalnoj ugarsko-hrvatskoj državnoj zajednici, ali ono traženo jamstvo nalazili su u „stoljećima posvećenom“ latinskom jeziku, koji im je i jednima i drugima već odavna bio drugim materinjom.

Hrvatski sabor od 1790. Pod utjecajem ovakih političkih pogleda sastade se iza petgodišnje stanke velika skupština županije zagrebačke (2. marta) i upravi na ugarsko namjesničko vijeće predstavku s molbom, da se sazove hrvatski sabor, koji će izabrati protonotara, onda da se imenuje ban, za koju je čast preporučila grofa Ivana Erdődyja. Na slijedeću skupštinu, 15. aprila, došao je i veliki župan zagrebački Nikola Škrlec vrativši se iz Ugarske. Obavivši restauraciju županijskoga činovništva izreče vrlo značajan govor. Ponajprije sjeti plemstvo nemilih događaja prošlih godina, naime, kako je ukinuta čast velikožupanska, pogaženi bili zakoni, uvedene tuđinske uredbe i „egzotičan jezik“; no podjedno istaknu, da se zapravo takove težnje egzekutivne vlasti pokazale već od